

INKLUSIIVINEN KORKEAKOULU

14.11.2019

Hyytiäinen Liisa, SAMOK

Pynnönen Päivi, HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu, OHO!-hanke

Inkluusio...

- syrjäytymättömyyttä, kaikkien mukana olemista, mukaan pääsemistä.
- kaikkien tasa-arvoinen ja täysivaltainen osallistuminen.
- oppilaitoksen pyrkimys kehittää opetus sellaiseksi, että opettajien asenteelliset että materiaaliset voimavarat saadaan vastaamaan hyvin erilaisten oppijoiden tarpeisiin. (Naukkarinen ja Ladonlahti 2001.)
- siirtyminen yksilön ongelmasta järjestelmän ongelmaan: koulujärjestelmä on nykyisellään joustamaton ja valmistautumaton kohtaamaan erilaisuutta. (Moberg 2008)
- ei tarkoita erityisopetuksesta tai tukitoimista luopumista, vaan niiden uudelleen järjestämistä.

Inkluusio...

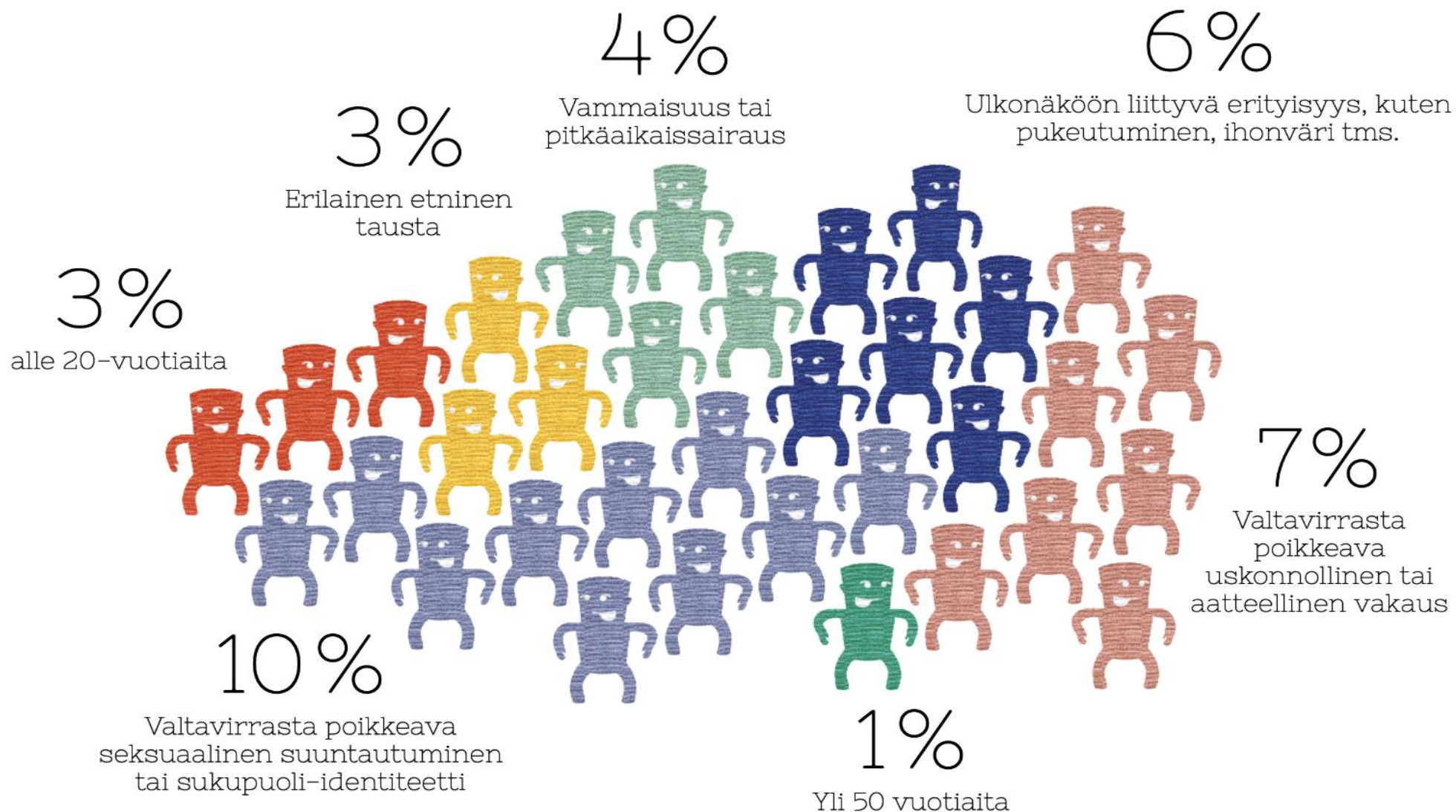
- koska jokainen opiskelija on erilainen vahvuuksiltaan ja tuen tarpeiltaan, niin silloin kaikki opiskelijat hyötyisivät ”pedagogisesta diagnoosista”, jolloin opetus tulisi järjestää kunkin opiskelijan yksilöllisiä edellytyksiä ja tarpeita huomioiden.
- yhteisön monimuotoisuus ja sen kokeminen rikastavana tekijänä

Mitä on monimuotoisuus sinun korkeakoulussasi?

Mistä tämä monimuotoisuus muodostuu?

Mitä on monimuotoisuus korkeakoulussa? Miten toteutuu inklusiivisuus, saavutettava ohjaus ja opetus eri ryhmien kohdalla?

Opiskelijoiden monimuotoisuudesta...

Vähemmistöt (opiskelijabarometri)

- Terveydelliset haasteet (oppimisvaikeudet, mielenterveysongelmat, vammat)
 - heikoimmin pärjäävä vähemmistöryhmä
 - kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän kokemuksia 14 %:lla (vrt. enemmistö 5 %)
 - yksinäisyyden kokemukset syviä ja laajoja (26 % jatkuvasti yksinäisiä)
- Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt
 - kiusaamisen, häirinnän tai syrjinnän kokemuksia 14 %:lla
 - yksinäisyyden kokemukset syviä ja laajoja (22 % jatkuvasti yksinäisiä)
- Uskonnolliset ja etniset vähemmistöt
 - kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän kokemuksia 12 %:lla
 - eniten kokemuksia siitä, että eivät kuulu joukkoon

Monimuotoiset opintopolut

- Perinteinen 55,8 %
 - vuoden tai kahden sisällä toisen asteen opinnoista
- Alanvaihtaja 15,2 %
 - opiskellut toista alaa, tyypillisesti 1-2 vuotta ennen nykyisiä opintoja
- Varttuneempana (yli 40 v) aloittaneet 10,7 %
 - useimmilla perhettä, pitkiä työuria ja aikaisempia tutkintoja
- Työelämän kautta 10,6 %
 - Toiselta asteelta siirtymisen tai opintojen aikana 1-2 vuotta työelämää
- Toista tutkintoa suorittavat 7,7 %
 - pohjatutkintona aikaisempi korkeakoulututkinto, uudet opinnot aloitettu suhteellisen nopeasti

Tutkimus korkeakoulujen saavutettavuudesta OHO! -hanke

- Miten opiskelijat saavutettavuuden ymmärtävät, miten näkevät sen toteutuvan ja miten toivovat sitä kehitettävän?
- Miten opetushenkilökunta näkee saavutettavuuden?
- Mitä eroja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä?

www.ohohanke.fi

Opiskelijakysely

- Toteutettiin keväällä 2018 sähköisenä kyselynä
- Osiot:
 - Fyysinen saavutettavuus
 - Pedagoginen saavutettavuus
 - Korkeakoulun tuki
 - Toimintakulttuuri
- Levitettiin kaikkiin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin, vastauksia useimmista
- **1011 vastaajaa**, joista:
 - Naisia 73,5 % (n=739), miehiä 23,6% (n=237), muita 2,9 % (n= 29)
 - Amk-opiskelijoita 38,6 % (n=390), yo-opiskelijoita 61,4 % (n=620)

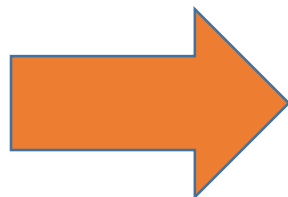
Opettajakysely

- Toteutettiin keväällä 2018 sähköisenä kyselynä
- Osiot:
 - Pedagoginen saavutettavuus
 - Korkeakoulun tuki
 - Toimintakulttuuri
- Levitettiin kaikkiin yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin, vastauksia useimmista
- **217 vastaajaa**, joista:
 - Amk-opettajia 56 % (n=120), yo-opettajia 44 % (96%)
 - Naisia 64,5 % (n=138), miehiä 34,6 % (n=74), muita 0,9 % (n=2)
 - Alle 10 v. opetuskokemusta 28 % (n=58), yli 10 v. opetuskokemusta 72 % (n=151)

Korkeakoulutuksen saavutettavuutta on hankkeessa määritelty laajasti eli

miten hyvin

- korkeakoulun tilat
- sähköiset järjestelmät
- oppimisympäristöt
- opetusmenetelmät ja
- asenneilmapiiri

mahdollistavat

- henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan
- erilaisten ja
- erilaisissa elämäntilanteissa elävien opiskelijoiden
- **osallisuuden ja**
- **yhdenvertaisuuden**

Korkeakoulutuksen saavutettavuuden teemat

**Arvot, asenteet ja
toimintakulttuuri**

Johtaminen

**Fyysinen
ympäristö**

**Digitaalinen
saavutettavuus**

**Opetus ja
oppiminen**

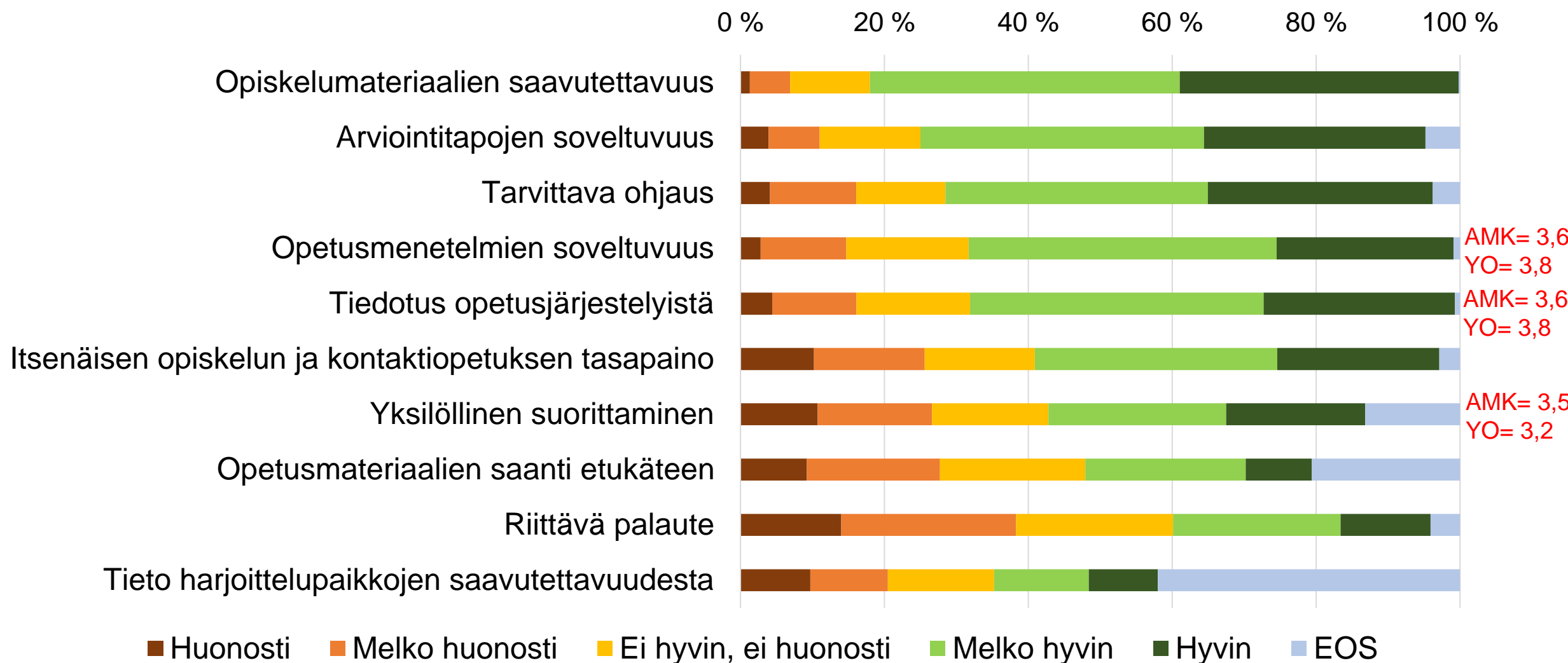
Tuki ja ohjaus

Tiedottaminen

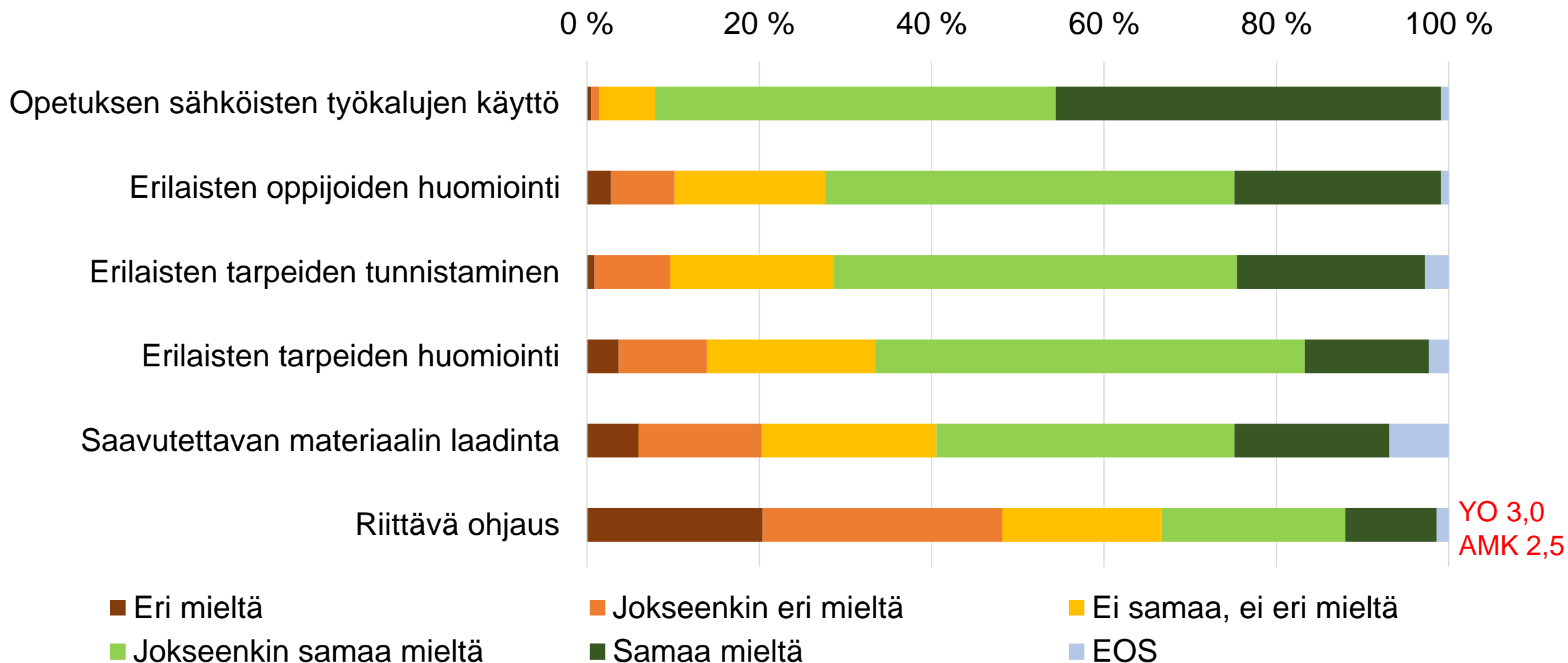
Opiskelijavalinnat

Opiskelijat: Miten opetuksen saavutettavuus toteutuu?

Opettajat: Osaaminen ja resurssit saavutettavassa opetuksessa?

Opiskelijoilta

Yleistä

*”**Palautetta** saa erittäin vähän, yleensä tehtävistä lätkäistään vain numero eikä mitään sanallista arviointia.”*

*”Hyvin harvoin esimerkiksi luentokalvoja tarjotaan ennen luentoja ja esimerkiksi kirjalliset **kurssimateriaalit** ovat aika usein loppu kirjastosta.”*

*”Koulutusalaani (rakennusarkkitehtuuri, rakennussuunnittelu) EI VOI LUKEA suoraan kirjasta. Vaatii **enemmän lähiopetusta**, pähkäilyä, ohjausta, kritiikkiä, kasvokkaisuutta.”*

*”Kursseille on vähäisesti, jos ollenkaan, **vaihtoehtoisia korvaavia suoritustapoja**. Suoritustapoja on vaikea neuvotella.”*

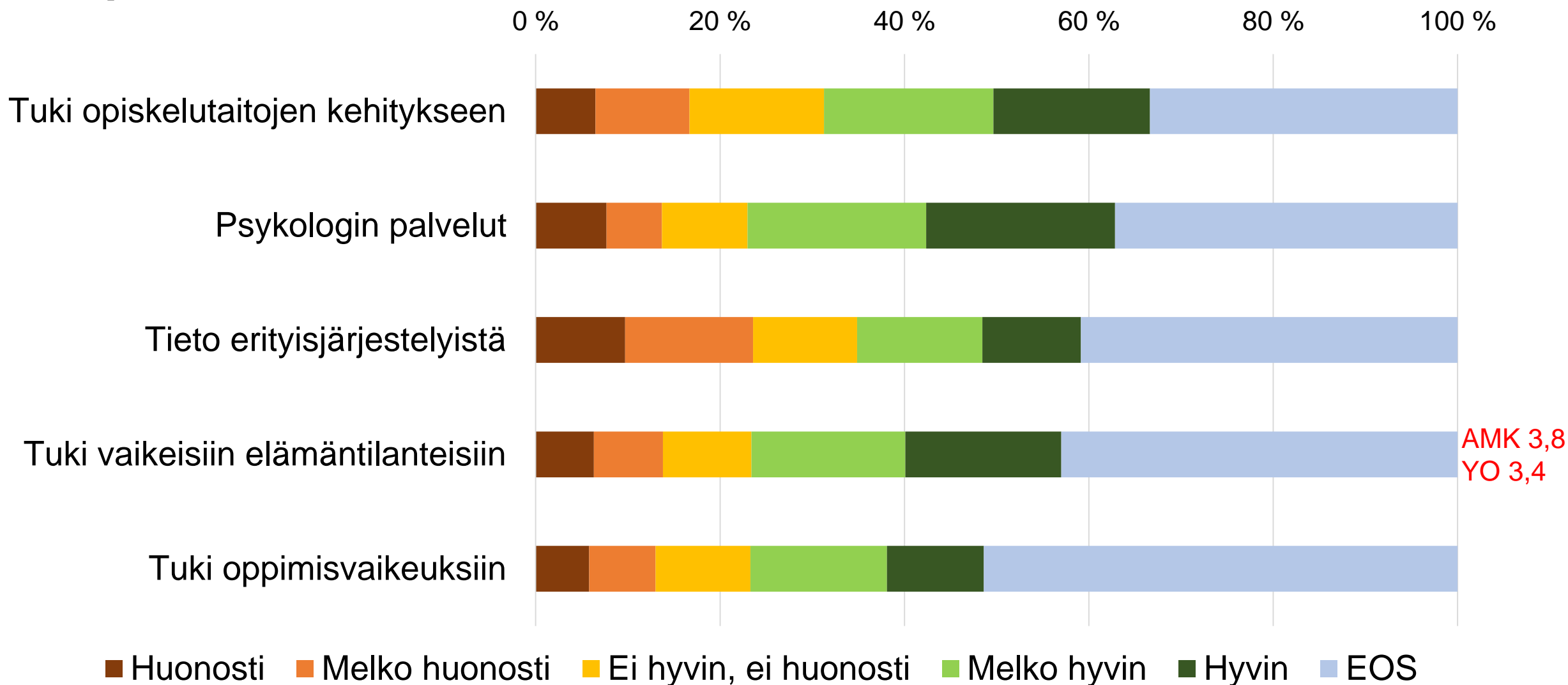
Erityistarpeita

”Aspergerin oireyhtymän vuoksi kaikki sosiaalinen kanssakäyminen, vaikka se olisi kuinka mukavaa, strukturoitua, rentoa tai tarpeellista hyvänsä, on minulle kuormittavaa.”

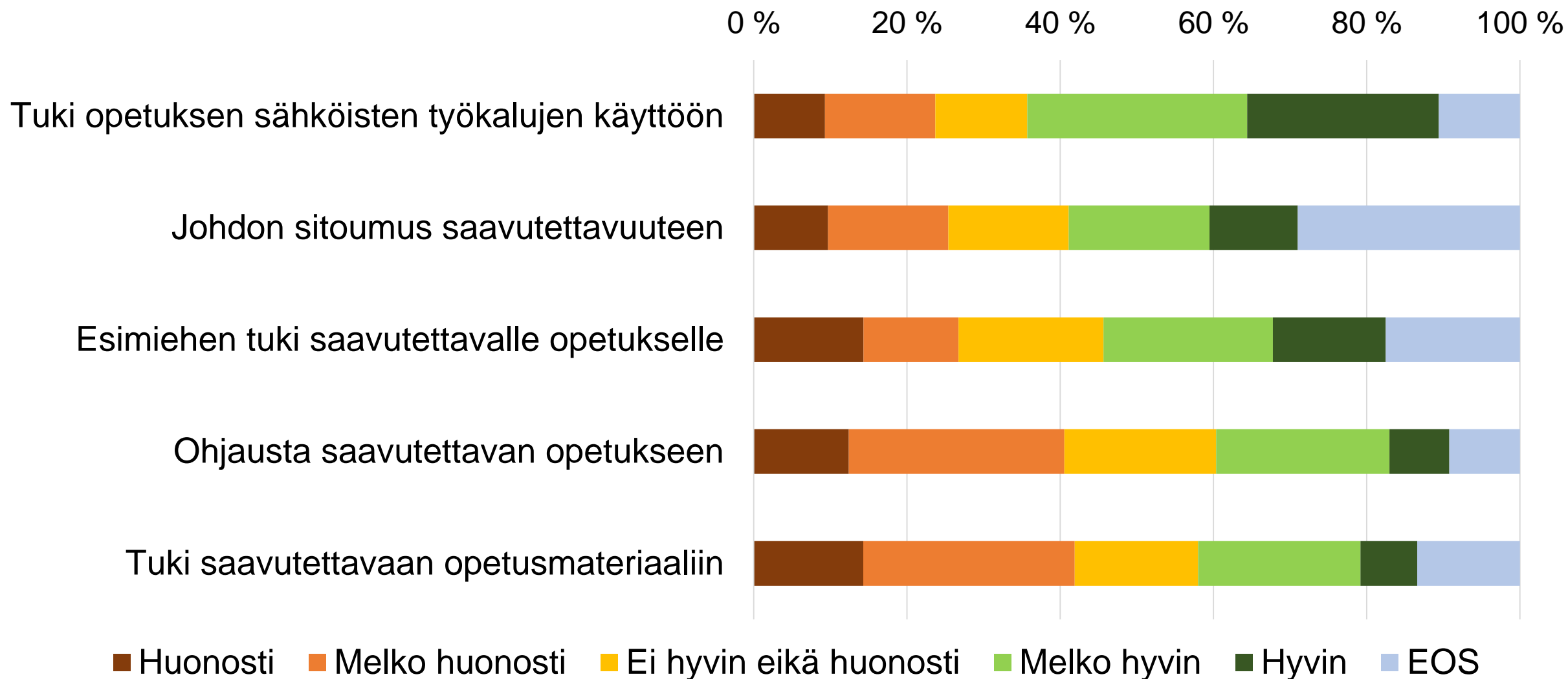
”Lukihäiriön esteet tulevat esiin tietokoneella kirjoittaessa tai lukiessa koneelta. Opettajat eivät halua tai pysty ottamaan tätä millään tasolla huomioon. Osa opiskelumateriaaleista on vain verkossa saatavilla.”

”En hel del extra material och förslag på alternativa källor till kurserna är på finska trots att utbildningen är svensk. Vi är flera i klassen som inte behärskar finska.”

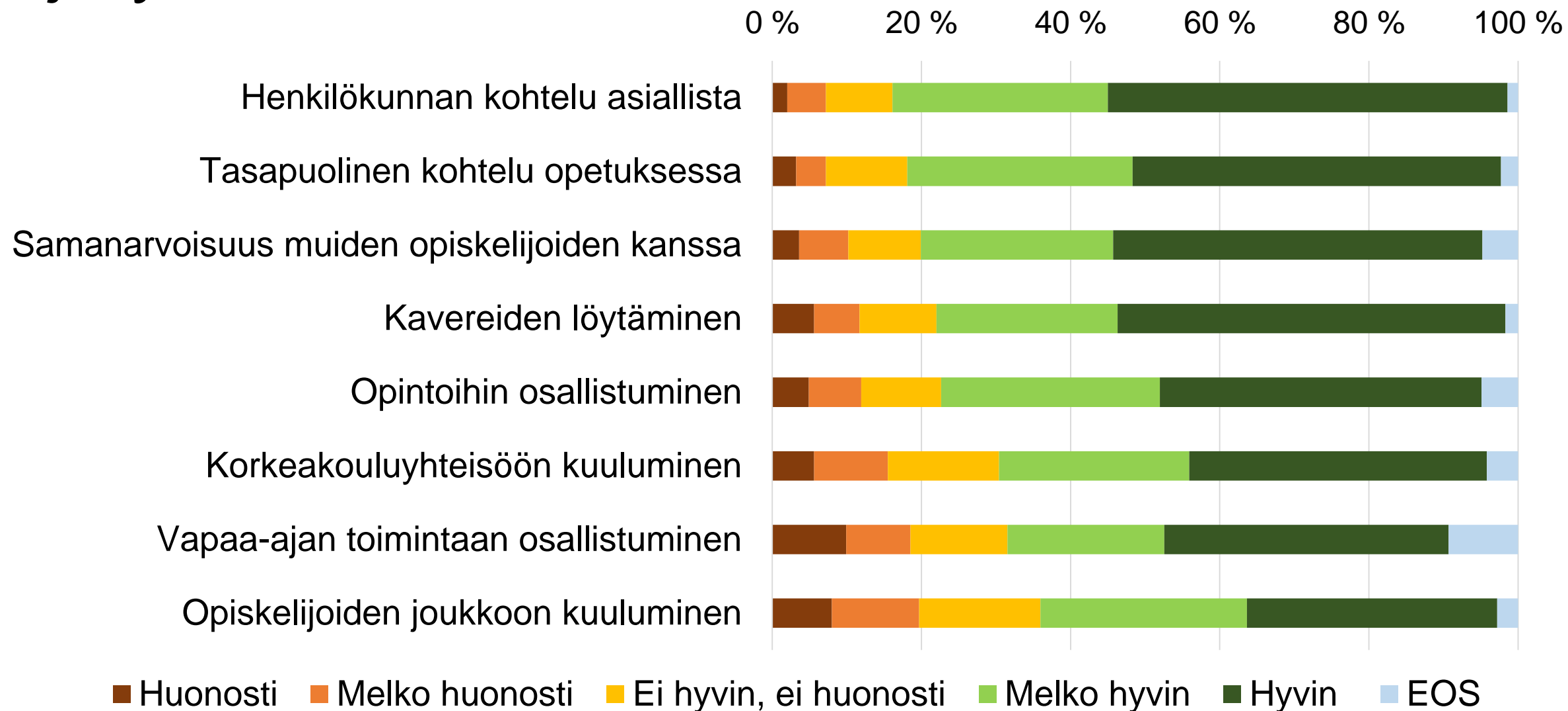
Opiskelijat: Miten saavutettavaa on opiskelun tuki?

Opettajat: Miten tuki toteutuu?

Opiskelijat: Miten toteutuu yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus?

Saavutettavuuden tarve ja ohjailu

- Tavoitteena yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskella ja osallistua
- Lainsäädäntö ohjaa
 - Yliopistolaki ja ammattikorkeakoululaki
 - Yhdenvertaisuuslaki (syrjintäkielto, kohtuulliset mukautukset)
 - [Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta](#)
 - Osallistujien, päätelaitteiden, yhteyksien ja toimintatilanteiden monenlaisuus

Hallitusohjelman tavoite “Koulututaso ja tasa-arvo”

- Tehdään korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä eri vähemmistöryhmien korkeakoulutukseen hakeutumisen mahdolliset esteet.
- Ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin.
- Kirjataan selkeät ja mitattavat tavoitteet aliedustettujen ryhmien koulutukseen pääsyyn ja läpäisyn edistämiseksi.” ([Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019](#) Osallistava ja osaava Suomi)

Opiskelijan vastausta OHO!- hankkeen saavutettavuuskyselyyn

„Saavutettava korkeakoulu on monenlaiset oppijat huomioon ottava. Myös hitaamman opiskelutahdin mahdollistava. Inhimillinen. Joustava. Opinto-ohjaukseen ja tukeen panostava. Sekä opiskelijoiden että henkilökunnan hyvinvoinnista huolehtiva. Maksuton. Ei niin jatkuvassa muutoksessa, vaan enemmän perusasioihin keskittyvä.”

Lähteitä...

- [Esteetön ja saavutettava korkeakoulu ESOK](#)
- OHO!- hankkeen materiaalit <https://ohohanke.fi/opetus-ja-oppiminen/>
- Atte, V & Villa, T. Opiskelijoiden hyvinvointitutkimukset. Selvitys korkeakouluopiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia koskevista valtakunnallisista tiedonkeruista Suomessa <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79300/OTUS-raportti%20JULKAISTAVA.pdf>
- Moberg, S. 2001. Opettajien näkemykset inklusiivisesta opetuksesta. Teoksessa P. Murto, A. Naukkarinen & Saloviita, T. (toim.) Inklusion haaste koululle. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Naukkarinen, A. & Ladonlahti, T. 2001. Sitoutuminen, joustavat resurssit ja yhteistyö – välineitä kaikille yhteiseen kouluun. Teoksessa P. Murto, A. Naukkarinen & Saloviita, T. (toim.) Inklusion haaste koululle. Gummerus Kirjapaino Oy
- Opiskelijabarometrit <https://www.otus.fi/julkaisut/>
- Penttilä, J. 2011. Hitaasti, mutta varmasti? Saavutettavuuden edistyminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2000-luvulla. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja*, 2012:10. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79139/okm10.pdf>.
- Villa, T. & Kivisalmi, S. 2016. Korkeakoulujen saavutettavuus – Katsaus korkeakoulujen sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen saavutettavuuteen opiskelijoiden näkökulmasta. Otus 53/2016.